

BUITEN

27^E JAARGANG N^O. 26

ZATERDAG 1 JULI 1933

HET WEGGETJE AAN DEN HEUVELRAND

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

HET WEGGETJE AAN DEN HEUVELRAND (ILL.) . . .	BLZ. 307
UIT HET GODSDIENSTIGE LEVEN IN MIDDELEEUWSCH ITALIË (III. CATERINA BENINCASA), DOOR CAZIMIERZ CHLEDOWSKI (I)	BLZ. 308—309
OVER „CALENDAL” EN DE „VALLÉE DE L’ESTÉ- RON” (GEÏLL.), DOOR THÉO DE VEER	BLZ. 309, 316—318
LANGS MAAS EN ROER (GEÏLL.) (II), DOOR L. SPRUIT	BLZ. 310—313
MODERNE TENDENZEN IN DE TUIN-ARCHITECTUUR (GEÏLL.), DOOR IR. J. P. FOKKER	BLZ. 313—314
HET LIEVENHEERSBEESTJE, DOOR P.	BLZ. 314—315
EREMURUS (GEÏLL.), DOOR G. KROMDIJK	BLZ. 315
SCHAPEN OP DE VELUWE . . . EN OP NIEUW ZEE- LAND, IN EEN PLATGEBRAND BOSCH (ILL.) . . .	BLZ. 318

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74—76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventueele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, verboden.

Uit het godsdienstige leven in Middeleeuwsch Italië¹⁾

I) DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKI

III. CATERINA BENINCASA

EN der treurigste tijdperken voor den godsdienst in Italië was de XIVe eeuw.

Door het langdurig verblijf van den paus te Avignon was de kerk meer Fransch dan Italiaansch geworden; in de leiding van het Christendom gaf Frankrijk den toon aan, de meeste kardinalen waren van Fransche nationaliteit en de koning van Frankrijk oefende steeds grooter pressie uit op den paus. In Rome heerschte anarchie, het telde nauwelijks 17.000 inwoners en de stad met de provincie, die aan den Apostolischen troon behoorden, werden beheerd door pauselijke legaten, voor het meerendeel vreemdelingen, die door hun slechte administratie, hun willekeur en wreedheden de kerkelijke hiërarchie gehaat maakten.

In 1370, in een tijd, dat wellicht meer dan ooit een krachtige figuur op den Apostolischen troon noodig was, koos het conclave van kardinalen te Avignon den jongen, bedaarden, zeer vromen Franschen priester Pierre de Rogier, die hoegenaamd niet geschikt was, om in de historie van het pausdom een belangrijke rol te spelen. Pierre de Rogier, ziekelijk en zwak van karakter, nam den naam aan van Gregorius XI.

In Italië, waar de verbittering tegen de kerkelijke hiërarchie steeds toenam, giste het in de steden; men vroeg zich af, waarom men de tyrannie eener regeering dulden zou, die Rome had verlaten en gemeene zaak maakte met de vijanden van het vaderland. Florence liet een rooden standaard wapperen met het zilveren opschrift „Libertas” en zette de andere steden van Midden-Italië tot den strijd aan. De leus werd populair. Tachtig steden, waaronder zeer machtige, als Siena, Pisa, Lucca, Arezzo, vormden een bond en zelfs koning Jan van Napels was bereid zich aan te sluiten bij deze Italiaansche revolutie.

Florence, dat als leidster der beweging verplicht was gematigd op te treden, kon de extreme elementen in den bond niet in toom houden. Het volk wierp zich op de partij-gangers van de Kerk, vermoordde de geestelijken of beroofde hen van al hun have. De pauselijke legaat werd door het gepeupel vermoord.

Ook Bologna en Perugia joegen de pauselijke legaten weg. Andere steden en de provincie van den Kerkelijken Staat volgden het voorbeeld van Florence. Umbrië met Assisi, Romagna, Marchia, Ravenna, zelfs de Campagna rondom den alouden zetel der pausen, heschen de roode vlag der revolutie. Slechts

1) Hoofdstukken I en II dezer serie werden gedurende de eerste maanden van dit jaar opgenomen.

Rome, verscheurd door burgeroorlogen, apathisch, bleef ondanks de brieven en aansporingen van Florence onverschillig voor den vreeselijken brand, die in den Kerkelijken Staat woedde. Rome, hoe apathisch ook, besefte, dat haar macht en voorspoed afhing van de aanwezigheid der pausen, die misschien eens uit Frankrijk zouden terugkeeren. Rome had overigens met Florence nog een rekening te vereffenen die versch in het geheugen lag.

Tijdens dezen oorlog, die de banden, welke het pausdom met Italië samen hielden, voorgoed dreigde te verscheuren en den terugkeer der opvolgers van St. Pieter uit het stille, verre Avignon naar Rome scheen buiten te sluiten, klonk uit Siena een stem van eendracht en vrede, de zwakke stem van een non, die echter weldra weergalmde door heel de Christenwereld.

In dezen hachelijken tijd toch verscheen Caterina Benincasa, een der merkwaardigste vrouwenfiguren uit de nieuwe geschiedenis, een figuur, die bewondering afdwingt door haar verstand en vooral door haar menschenkennis en wereldwijsheid.

Deze wonderbaarlijke vrouw, die slechts drie en dertig jaar oud geworden is en vóór haar dertigste jaar geen schrijven geleerd had, heeft toch nog lang genoeg geleefd, om de eerste diplomate van haar eeuw te worden, pausen en koningen de les te lezen, de volkeren te verzoenen en geschriften tot een omvang van eenige boekdeelen na te laten, die thans nog een waarachtige schat van wijsheid zijn en een der kostbaarste reliquieën der Italiaansche letterkunde uit de XIVe eeuw vormen. „Caterina” — schrijft de verzamelaar van haar brieven, „contemplatief en tevens werkzaam van geest, vereenigde in zich de schoonste deugden van maagd en moeder, kluizenares en burgeres, van non en priester, liefderijken serafijn en strijdbaren aartsengel, stralend van glans en schoonheid”.

Catarina Benincasa werd geboren te Siena op den dag van Paschen, in 1347. Haar vader, Jacopo, was verwer van beroep en zijn huwelijk met Lapa Piegenti was buitengewoon gezegend met kinderen, het waren er vier en twintig.

Een jaar na de geboorte van Caterina heerschte er in Siena de vreeselijke pestepidemie, die in stad en omstreken tachtig duizend offers eischte. De eerste indrukken van het kind waren wanhoop, rouw, honger en gemeenschappelijk gebed.

Als meisje van zestien jaar had zij een visioen van Christus, die, omringd door zijn heiligen, haar zeide, naar de wildernis te trekken. Zij had gehoord van een godvruchtige vrouw, die in een afgelegen spelonk woonde, dus nam zij een stuk brood mede en ging de wildernis in, totdat zij uitgeput neerviel. 's Avonds werd zij door haar moeder gevonden, die haar naar huis bracht.

Op haar twintigste jaar wilde men haar uithuwelijken, zij moest daarvoor haar fraaiste kleeren aantrekken. Het meisje vroeg toen raad aan haar biechtvader Fra Raimondo, die er niets verkeerd in zag. Ontevreden zocht zij een anderen biechtvader en deze gaf haar den wenk, de haren af te knippen, dan zou geen jongeling meer haar hand vragen. Aldus deed zij. Kort daarop werd zij zoo door de pokken geschonden, dat zij geen aanzoek meer behoefde te vreezen.

Haar ouders, zeer godsdienstige lieden, zagen in, dat zij geen neiging had voor het gewone gezinsleven en gaven haar verlof, toe te treden tot de tertiariërs van den Heiligen Dominicus, „Le Mantellate” genaamd. Deze Dominicanessen, weduwen en vrouwen uit de voornaamste families van Siena, die in het leven schipbreuk hadden geleden, stonden niet onder strenge kloosterregels. Zij waren aanvankelijk niet geneigd een jong meisje aan te nemen, doch na lang aandringen stonden zij haar toe, hun habijt te dragen. In 1362 werd Caterina Dominicanesse.

Verwonderlijk snel wist zij de algemeene aandacht op zich te vestigen en een belangrijke plaats in te nemen in de maatschappij. Aan het hoofd der republiek stond toen een der slechtste regeeringen, die Siena ooit gehad heeft. Caterina was moedig genoeg, om de Signoria, waarvan de leden meer letten op het vullen van hun eigen zakken dan op het algemeen welzijn, in zeer resolute brieven tot hun plicht te vermanen.

Niet alleen aan de Signoria van Siena zond zij dergelijke terechtwijzingen, maar aan alle regeeringen, die, naar zij vernam, hun macht misbruikten, waarbij zij zich beschouwde als de afgezante Gods. Deze brieven werden allermint be-

spot, integendeel, zij maakten grooten indruk, omdat zij woorden van vurige liefde en geloof bevatten.

De Sieneesche geslachten riepen haar hulp in om hun veeten te beslechten. De menschen van toen waren allen nog zeer vatbaar voor mysticisme en het geloof, dat reine, vrome zielen door den Schepper waren uitverkoren om den menschen de waarheid te toonen, omhulde figuren als Caterina met een aureool van heiligheid.

Als een voorbeeld van haar invloed verhaalt men van deze Sieneesche non het volgende. De regeering veroordeelde den jeugdigen Perugiaan Niccolo Tuldo ter dood, omdat hij met eenige burgers van Siena tegen het gezag had saamgespannen. Tuldo, in de meening, dat het recht aan de zijde der samenzweerders was, wanhoopde aan de rechtvaardigheid Gods, en lasterde de Voorzienigheid. De priesters, die hem bezochten, om hem tot den dood voor te bereiden, joeg hij weg, van religieuzen troost wilde hij niet hooren. Toen Caterina dit vernam, bezocht zij hem in de gevangenis en wist door haar goedheid zulk een invloed op den jongeling uit te oefenen, dat deze geheel bekeerd werd, zich aan God overgaf, geloovig het schavot beklom en slechts verlangde, dat Caterina bij hem zou zijn in zijn laatste oogenblikken. Toen hij haar bij het schavot zag, glimlachte hij en vroeg haar met stralend gelaat, of zij op zijn voorhoofd het teeken des kruises wilde maken en zijn laatste woorden waren: „Jezus — Caterina”.

De pestilentie brak nog eenige malen uit in deze sombere eeuw. 1375 was weer een jaar van den Zwartten Dood, die de bevolking decimeerde. Caterina had gelegenheid in haar vaderstad haar liefderijk hart en haar energie te toonen. Reeds toen beschouwde men haar als een buitengewone, een heilige vrouw. Zoo werd zij op een reis naar Pisa, vergezeld door eenige tertiariërs, Dominicanen en haar biechtvader Raimodo, in deze stad als een apostel ontvangen.

Zij had grootsche plannen. Vóór alles wilde zij het denkbeeld van Urbanus V verwezenlijken, de legers der Italiaansche condottieri (vrijescharen) te gebruiken om de Turken te beoorlogen, die juist het eiland Rhodos bedreigden. Dit denkbeeld was zeer populair bij de Italiaansche patriotten, die hierdoor hun land van de benden hoopten te verlossen, die het zoo langen tijd uitzogen.

Zij hoopte buitendien, dat door dezen nieuwen kruistocht de schismatieke Oostersche kerk zich misschien zou vereenigen met de Roomsche kerk. De Oost-Romeinsche keizers, aan alle zijden door de Turken bedreigd, bevonden zich in een benarde positie, vandaar dat Caterina oordeelde, dat de hulp tegen de ongeloovigen hen zou bewegen het schisma op te geven en dat de „bastaarden der Kerk wederom haar wettige zonen zouden worden”.

Spoedig evenwel kwam Caterina tot het inzicht, dat, alvorens een kruistocht te organiseeren tegen de Turken, in de eerste plaats vrede moest worden gesticht in het vaderland. Haar eerste taak was daarom, den paus weer naar Rome te brengen en de Eeuwige stad de plaats te hergeven, die zij van oudher in de Christenwereld ingenomen had. Benincasa beschouwde zich als de afgezante van Christus, die de Kerk zou zuiveren, maar tezelfder tijd was zij Italiaansch patriotte. Zij sprak slechts haar Toscaansch dialect — en evenals Dante en Petrarca treurde zij om de bloedige twisten, die het vaderland verscheurden.

Mettertijd rijpten in de jonge vrouw twee idealen: vrede te stichten in de geheele Christenwereld tot heil der godsdienst en van de Kerk en vrede te stichten in Italië tot welzijn van het volk. „Voor den vrede zou ik duizendmaal mijn leven willen geven, zoo het kon” — zei zij steeds. „Geef mij den olijftak van den vrede”, schrijft zij in een brief — „en zelfs de stommen zullen vol vreugde met luider stem „vrede, vrede!” roepen.

Maar dezen vrede was moeilijk te bereiken. Benincasa stelde zich, evenals de Heilige Franciscus, als ideaal de Kerk der eerste Christenen voor, nederig en liefdevol, slechts zorg dragend voor de verlossing der menschheid. Zij had een open oog voor het bederf, dat heerschte in de kerkelijke hiërarchie, haar oordeel over de geestelijkheid is uiterst scherp.

Haar ideaal was in Rome een paus te zien, die alle geestelijke macht in zich verenigde, een paus, slechts denkende aan de zaken der Kerk, niet zinnende op bloedige oorlogen. „Kom niet met de macht der wapenen”, schrijft zij aan den paus — „de glans der Kerk wordt niet gewonnen met zwaard, wreedheid en oorlog, doch met zachtmoedigheid en vrede.

De hand der Liefde moet de roede van het recht hanteeren”.

Voorloopig waren deze idealen nog onbereikbaar. Wegens de revolutie aan den Arno had Gregorius het Florentijnsche volk in den ban gedaan, de vreeselijkste vloek, die ooit door een paus werd uitgesproken. De Avignonsche Curie gelastte de kerken in Florence te sluiten: zij verklaarde alle Christelijke rechten vervallen voor de inwoners en voor hun goederen, zij stond iedereen toe, om, waar hij ook een Florentijn ontmoette, hem te berooven en gevangen te nemen.

In Florence werden broederschappen gevormd, die in de de noodzakelijkste geestelijke behoeften moesten voorzien. In plaats van kerkdiensten zong men gezamenlijk religieuze liederen, „laudes”, die zich uit Umbrië over geheel Toscane verbreidden; in plaats van priesters en monniken vervulden de oudsten de godsdienstige ceremoniën, doopten de kinderen, zegden huwelijken in, begroeven de dooden. De bevolking leed zeer onder deze uitsluiting uit het kerkelijk verband, maar ook voor de kerk bleek deze proefneming noodlottig, want hierdoor werd de weg gebaad voor het Protestantisme. De maatschappij leerde zonder hulp der kerkelijke hiërarchie godsdienstoefeningen te houden en op haar eigen wijze met zang en gebed den Heer te loven.

Het zwaarst werd de handel van Florence door het pauselijk interdict getroffen. De Florentijnsche kooplieden en bankiers stonden in finantieele relaties met de geheele wereld en de illoyale schuldenaars profiteerden thans van den pauselijken banvloek, door hun de bedragen, die zij schuldig waren, niet te betalen. Veel handelshuizen te Florence zagen zich hierdoor met een bankroet bedreigd.

Florence werd murw, de ban had in haar gevoeligste plek getroffen: haar economische welvaart. De Signoria besloot een deputatie te zenden naar Caterina van Siena, opdat deze non met haar ontzaglijken invloed onderhandelingen zou aanknoopen tusschen Florence en den paus.

Caterina begaf zich onverwijld naar Florence. Zij werd als gast ingehaald en aangediend bij de Signoria.

(Wordt vervolgd)

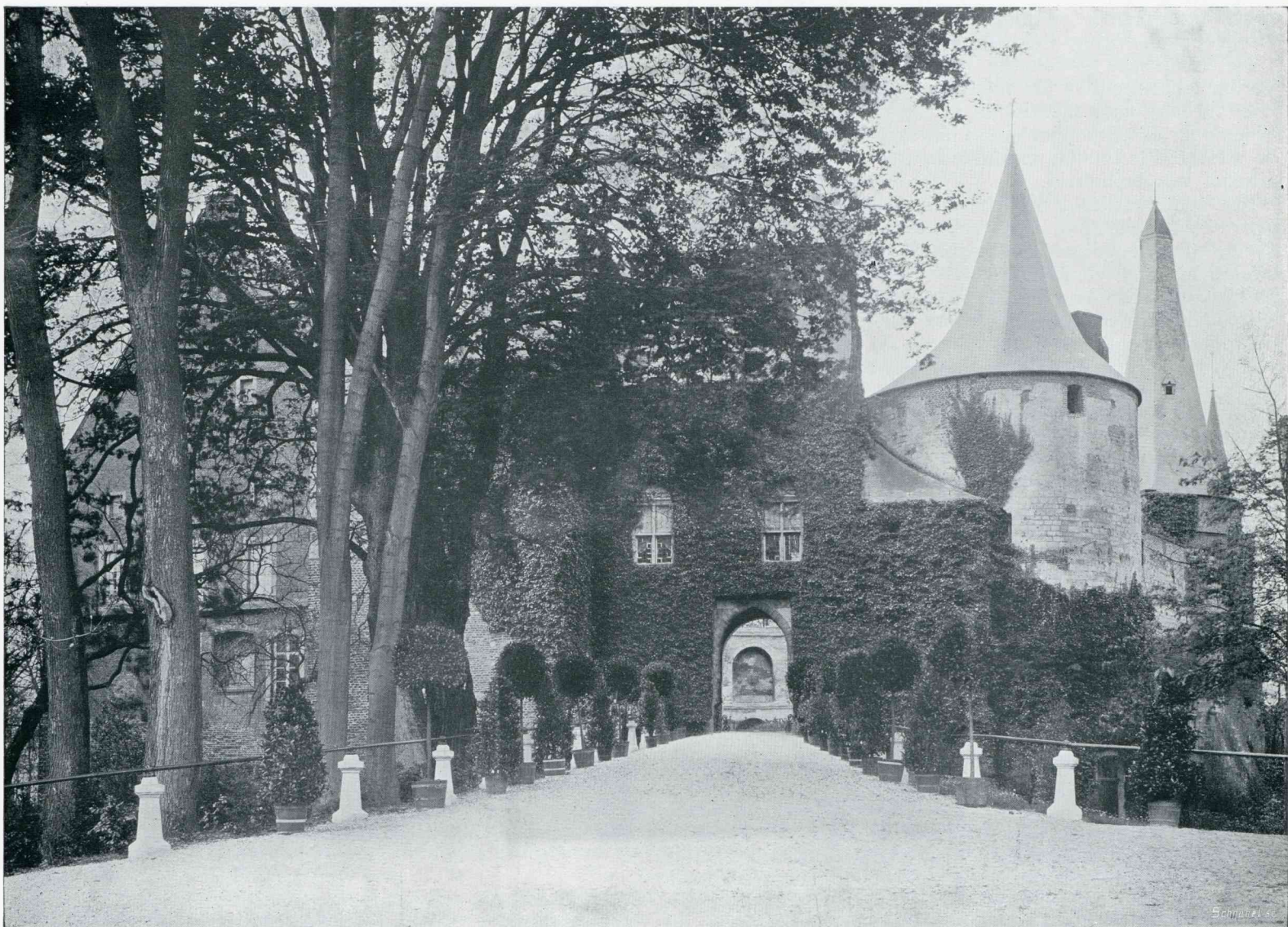
OVER „CALENDAL” EN DE „VALLÉE DE L'ESTÉRON”

DOOR THÉO DE VEER

Aan mijn vriend M. van der Weide te Nice.

ZIEDAAR, waarde vriend, mij dan nu reeds sedert eenige dagen in de „vallée de l'Estéron”. In naar veler meening wel een van de mooiste —, wel een van de meest wild pittoreske valleien die men in de bergen achter Nice aantreft. (Heeft Mistral haar niet bezongen als: „un teraire que reguigno à l'ouliuvié comme à la vigno, peramoudant vers la counfigno di Piémountés . . .”?) En dus ontvangt ge deze regels dan uit het afgelegen dorpke Roquestéron, alwaar ik thans mijn hoofdkwartier, om het zoo maar eens te noemen, heb opgeslagen, dat wil zeggen: alwaar ik op het oogenblik zeer deftig in een „hôtel” op de „place” logeer. En in wèlk een hôtel, m'n waarde . . . ! Werkelijk in iets buitengewoons ditmaal, — in een hostellerie: „pourvue de toutes les commodités de la civilisation moderne” gelijk onze brave(?) „Eclaireur de Nice” met veel jeu zou zeggen. Hetgeen nochtans niet verhindert dat ik in m'n caravanserai hier aangename momenten doorbreng. En wel voornamelijk . . . in hare, mijns inziens niet genoeg te waardeeren gelagkamer, een heiligdom, dat bij uitzondering — om welke reden is mij op het oogenblik nog een geheim — tot heden toe merkwaardig van moderne civilisatie is verschoond gebleven. Denk eens aan, een gezellig laaggezolderde, landelijke gelagkamer nog, met proper zand op den planken vloer, met — op de eereplaats natuurlijk — een statig, ouderwetsch buffet met zijn schat van flesschen en kruiken en kleurige karaffen achter toonbank van rustig donker eikenhout, en met juist genoeg tafels en stoelen om het er knussig te doen zijn, — een niet te groote gelagkamer, waarin nog, zooals op een schildersatelier, een gemeoedelijk aartsvaderlijke potkachel met haar lange, doffig zwarte pijp, en waarin aan den wit gekalkten wand, naast een paar bonte prenten achter glas, nog een oude, achtkantige hangklok met naïef beschilderde wijzerplaat en zwaren, sonoren slag, — werkelijk! is 't niet alles nog heerlijk „couleur locale”?

(Slot op bladz. 316)

INGANG VAN HET KASTEEL HORN

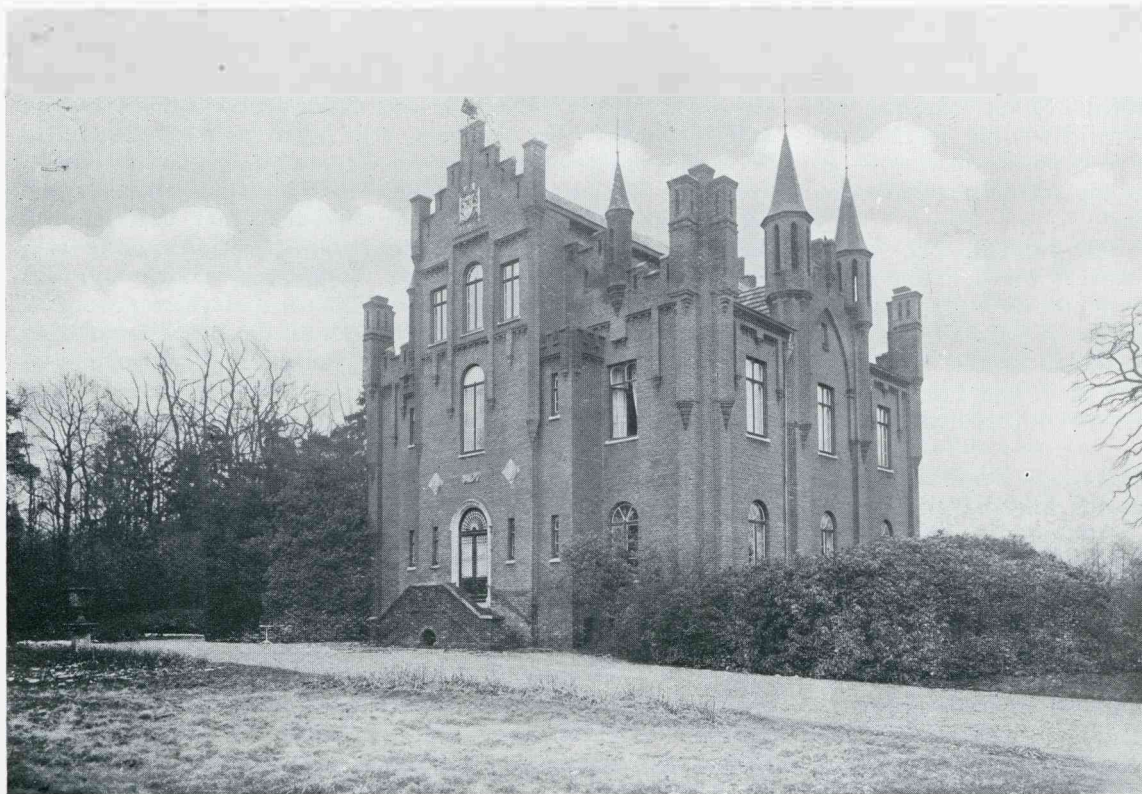
LANGS MAAS EN ROER

DOOR L. SPRUIT

HET „romantische”, het schilderachtige en bekoorlijke dat nog niet door techniek is verdrongen, wij vinden het tot in de steden. Maastricht is een stad, die ook in het zuiden uniek is; een stad op zichzelf, misschien alleen met Luik te vergelijken, een stad met 'n

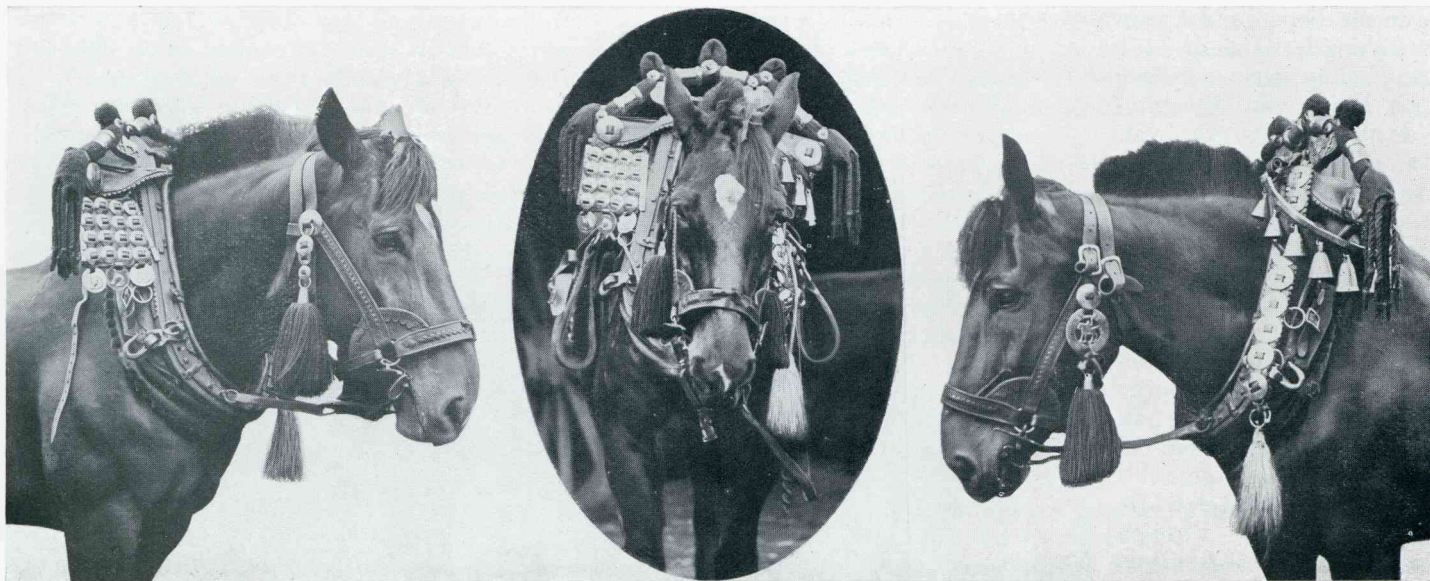
eigen taal, en met een zeer apart soort bewoners. — En ook een stil stadje als Roermond draagt een eigen, typisch karakter. — Misschien is het wel, omdat dit land geen Hervorming gekend heeft en het oude geloof heeft behouden. De vele heiligenbeelden in Roermonds straten, waaronder eenige heel

oude en merkwaardige, zorgen voor een eigen aspect. En de straten zelf rijzen en dalen hier en daar, de huizen zijn al niet meer van baksteen opgetrokken en het geheele stadsbeeld is anders dan bij ons in het noorden. Heel veel ouds is er niet meer over, want de groote brand van 1665 heeft bijna de geheele stad in de asch gelegd. Het stadhuis verbrandde bij die gelegenheid, het bisschoppelijk paleis, het paleis van den gouverneur, de voogdij, de kanselarij, 4 kloosters, 1 abdij, 3 kerken en niet minder dan 1100 huizen. Een wonder is het zeker, dat de prachtige Maria-Munster gespaard is gebleven, dat heerlijke voorbeeld van laat-Romaansche bouwkunst in west-Duitschen stijl¹⁾. Na de restauratie door Dr. Cuypers in de vorige eeuw staat de kerk daar weer in al haar glorie, even hecht als voor zeven eeuwen. — Rijk en bewogen is de historie

KASTEEL AARWINKEL TE POSTERHOLT

1) Zie Buiten 1926, nr. 38.

PAARDEN MET LIMBURGSCH TUIGAGE

van Roermond, de oude hoofdstad van Opper-Gelre, de stad die van 1567—1637 vrijwel aan één stuk door is belegerd. Bij het 700-jarig bestaan in Augustus 1932 is dit alles uitvoerig opgehaald en het is hier de plaats niet, om op de oude geschiedenis van Roermond dieper in te gaan. ☞ Interessant is de bekende kapel van Onze Lieve Vrouw in 't Zand. Naar verteld wordt — er wordt hier nog véél verteld — vond een herder in de 14de eeuw op deze plaats een Maria-beeld, dat hij tegen een boom neerzette. Tot ieders verwondering ging de boom als een heining van takken om het beeld heen groeien en bleek het water uit den nabijgen put plotseling wonderlijk geneeskrachtig te zijn. Een kapel werd gebouwd ter eere van het miraculeuze beeld, maar reeds in 1418 werd die kapel door een grootere vervangen. Sindsdien is het gebouw nog meermalen uitgebreid en nu is „de Kapel” een zelfstandige parochiekerk geworden, waar nog jaarlijks duizenden ter bedevaart gaan. ☞ Zonder het onophoudelijke getinkel van de paarde-bellen laat zich de stad niet goed denken. Prachtig is ook nog dat andere overblijfsel uit minder nuchtere tijden: het zweepknallen. Zie zoo'n voerman, wijdbeens staande op zijn wagen, in lange flitsen de zweep knallen boven het galopperende paard! Een mooi gezicht, een aardig gehoor ook. En al de bellen, hoog en laag, klingelen mee. Bij een Zondagsch rijk paardetuig komt heel wat kijken: de voerman is ook terecht trotsch op al het blinkend gepoetste koperwerk en de roode en groene versierselen aan het zadeldék. Aan de bovenste uitstekende punten van den „hâm” hangen twee zware gegoten koperen klokken, wel wat gelijkend op Zwitsersche koebellen, die een diep en zwaar geluid geven. In den loop der jaren vormt zich pas de mooie klank en wordt bij beide bellen verschillend. Dan aan weerszij afhangende reepen leer, bezet met kleinere koperen bellen in verschillende toonhoogten. De hâm bezet met blinkend koperen beslag. — Zoo trekken ze de zware vrachtwagens voort, en het zachte geklingel is niet van de lucht. Alleen tijdens den oorlog zwen gen de bellen: het koper werd opgekocht om munitie van te maken en de paardeneigenaars hielden de blinkende bellen liever weggeborgen tot vredes-tijd. ☞ Maar nu verlaten wij de stad. Langs de Roer, langs de bekoorlijke Maria-Theresia-brug, die in 1771 werd gebouwd inplaats van de oude Roer-brug, langs den Rattentoren, stuk van de eerste omwalling

van 1232, een brok roodbruine waltoren waar witte duiven in en uit vliegen, dan de nieuwe Maasbrug over en den wijden asfaltweg op. Achter ons rijzen de silhouetten van de blanke Munsterkerk en de hooge kathedraal St. Christoffel, waarop een onelegant doch steeds uren ver in den omtrek te herkennen vingerhoed-achtig dak, sinds het beeld van St. Christoffel, dat de torenspits bekroonde, in 1921 naar beneden kwam, tijdens een onweer. ☞ Links en rechts ligt het lage weideland, hier en daar afgewisseld door boomgroepen. En na eenigen tijd komt ter rechterzijde een spits dakje tusschen het groen te voorschijn: Horn. Na vele avonturen op den zeer smallen landweg, die er heen voert, belanden wij tenslotte in de heerlijkheid Horn, bestaande uit kasteel, kerk en eenige boerderijen, die als in feodale tijden om den burcht gegroepeerd liggen. Dit is het oude slot van de Heeren van Hoorne, zoo nauw verbonden met onze vrijheidsstrijd. — Af en toe klinkt het gerinkel van bellen, ginds op den grooten weg, maar verder is het stil om het kasteel, en het laat zich bijna niet denken, dat dit nu de woonplaats is geweest van de beide edelen, die na elkaar hun verzet met den dood hebben moeten bekoopen. — Na het uitsterven van het geslacht van de Loonsche graven (1360) kwam het leenheerschap over Horn aan de bisschoppen van Luik, die in die dagen vooral een zeer groote macht bezaten en over een groot gebied heerschten. In 1538 gaf bisschop Cornelis van Berghen het leen aan Johan van

PEELVEN

Horn, en na diens dood kwam de heerlijkheid, die sinds 1450 een graafschap was, aan zijn stiefzoon Filips van Montmorency, de ongelukkige graaf van Hoorne, die tegelijk met Egmont te Brussel onthoofd werd (1568). Hoornes broer Floris, die nu in het bezit van het graafschap kwam, onderging hetzelfde lot: in 1570 viel ook zijn hoofd op het schavot. — Na vele processen over het bezit van het graafschap Hoorne kwam het tenslotte terug aan de Luiksche bisschoppen. ☞ Geheel gaaf ligt het mooie slot in zijn gracht te spiegelen. De begroeide oostelijke vleugel, waarvan het oudste stuk uit de 14de eeuw dateert, bevat den hoofdingang. Het hoofdgebouw is van 1400. Prachtig zijn de zware ronde torens die aan den poortingang aansluiten. — Binnen in den hof is nog een oude pomp en de zeer oude verdedigingsmuren geven aan den burcht wel heel sterk het karakter van een „vechtkasteel”, in tegenstelling met vele andere kasteeltjes in deze streek, die van lateren tijd zijn en vaak uitsluitend zomerverblijf of landhuis waren. Horn is nog bewoond en de porcelein-verzameling is een van de bezienswaardigheden. Ondanks vele verbouwingen en restauraties maakt het kasteel een statigen indruk en ligt nog steeds machtig en gaaf temidden van de wijde groene velden, in de diepe, donkere slotgracht. ☞ Vroeger, vertelt men in de streek, hadden de Heeren van Hoorne het zout-monopolie. Dat was een rijke bron van inkomsten. Het kostbare zout lag opgeslagen in ondergrondsche keeten, en op een van die keeten is de kerk gebouwd. Door het vele zout in den bodem verzakt de kerk voortdurend. — Nu, dat laatste is waar; of dat echter komt door het verborgen zout, weet ik niet. Het kan een van de vele legenden zijn, maar ook kan het verhaal op waarheid berusten. ☞ Volgen wij aan de oost-

DE ONGEVEER ACHT EEUWEN OUDE ROMAANSCH, UIT MERGELSTEEN OPGETROKKEN KERK TE ST. ODILIËNBERG

zijde van Roermond de Roer, dan leidt onze weg allereerst naar het oude Berg, duidelijker gezegd St. Odiliënberg. Deze route is al heel typeerend voor het Midden-Limburgsche landschap. Telkens weer zien en hooren wij de Roer, die laag voortstroomt tusschen de glooiende grasvelden, waar de hooge populieren, de „wachters in het Limburgsche landschap” staan. En het riet blijft in voortdurende beweging onder den wind. Zoo stroomt de Roer hier in vele kronkels snel voort, en maakt het land ter rechterzijde tot een waar rivierlandschap, met grazige weiden en veel groen en boomen. Links van den weg is het land hooger, daar golven de velden tot de bosschen in de verte. — En dan is het bijzonder mooi, om opeens St. Odiliënberg te zien liggen. Eerst passeeren wij Melik, plaatsje dat al heel on-Hollandsch aandoet, en na eenigen

tijd komt de Roer weer vlakbij den weg. Dan zien wij opeens ter rechterzijde, hoog boven alles uit, op een groenen heuvel de twee torens van de Romaansche kerk van St. Odiliënberg. Dat eerste gezicht is onvergetelijk. En ook later, van dichtbij gezien, is Berg heel merkwaardig. De kerk is gebouwd uit natuursteen van de Limburgsche mergelgroeven. De bouw moet omstreeks 1100 plaats gehad hebben, dus dit gebouw is nog ouder dan de Roermondsche Munsterkerk. Ook dit kerkgebouw is omstreeks 1880 door Dr. Cuypers gerestaureerd. — De kerk is gewijd aan St. Wiro, Plechelmus en Otgerus. Deze drie apostelen zijn hier, volgens de overlevering, in 706 aangekomen. Een klooster is hier nog door Pepijn van Herstal gesticht. En bij den inval van de Noormannen vluchtte de H. Hungerus, bisschop van Utrecht, naar Odiliënberg. Wat een oud land! ☞ Dicht bij de Duitsche grens ligt Posterholt. Hier staat kasteel Aarwinkel, het eerste gebouw dat onze groote Dr. P. J. H. Cuypers in zijn beginperiode bouwde. De

KASTEEL „HET STEENEN HUIS” TE VLODROP

eigenaar liet aan de eene zijde van den ingang zijn wapen, aan de andere zijde de initialen van den bouwmeester aanbrengen, wat als een aardige hulde te beschouwen is. ☒ Posterholt . . . de bosschen, stroopers, smokkelaars en schietpartijen. Hier leven nog de meest fantastische verhalen, maar inderdaad is hier meer reden om verhalen te doen dan in het nuchtere Hollandsche polderland. En er zullen weinig bewoners van de grensstreek zijn, die niet eens een verboden strik gezet hebben of een klein winstje gemaakt met koffiesmokkelen naar „de Prüssen”. ☒ Vlak tegen de grens, aan de Roer weer, ligt Vlodrop, met het kasteel „het Steenen Huis” van 1664, feitelijk meer een landhuis. ☒ Landhuis is ook het bekoorlijke

kasteel Hattem vlak bij Roermond, waarvan de bijgebouwen het oudste zijn. Heel spoedig staat men hier klaar met de benaming „kasteel” voor wat wij een landhuis of zelfs slechts een groote boerderij zouden noemen. Echter is er in het laatste geval meestal wel een historie aan verbonden, waardoor de naam van kasteel gerechtvaardigd wordt. ☒ Hoe eindeloos gevarieerd is het land van Maas en Roer! Volgden wij zoeven nog de kronkelende rivier, bij Posterholt zijn wij weer op zandgrond en heuvelig terrein. Op zandgrond ligt ook de Peel, ideale zwemgelegenheid temidden van berken en dennen, en op korten afstand weer bevinden wij ons in het grazige gebied van de uiterwaarden. (Slot volgt)

Moderne Tendensen in de Tuinarchitectuur

DOOR Ir. J. P. FOKKER, ARCHITECT B. N. A. EN TUINARCHITECT B. N. T.

(Slot)

EN andere moderne tendens in de tuinarchitectuur is de intieme sfeer, de persoonlijke relatie, is het intense meeleven met de „natuur”, met het brokje uit de natuur, dat de tuin biedt. Gedeeltelijk loopt dit parallel met de meerdere waardeering van het détail, welke wij reeds bespraken. Het meeleven van den jaarlijkschen uitgroei der vaste planten, van het met de seizoenen wisselend aspect der struiken en heesters brengt reeds in nauwe relatie tot den tuin. De kleinere afmetingen hiervan werken dit ook in de hand. Maar bovenal is het toch ons inziens zoo gewild door de ontwerpers en door de bezitters der tuinen. In ons boek „Tuinen in Holland” waaraan de foto van den tuin te Bussum ontworpen door Tine Cool ontleend is, hebben wij gezegd, dat hier met fijne groepeerings een bekorend geheel ontstond, een veilig hoekje buiten de wereld, waar men tot inkeer komen kan. Wij voelen dit nog steeds zoo aan en gelooven, dat dit ook is, wat de tuinarchitecte geven wou. Hier is niets meer van de praal der Fransche koningstuinen, niets meer van de grootheid der perspectieven uit den bloeitijd van den landschapstijl. Hier is concentratie binnen een klein bestek, hier is verinnerlijking. Op dit bankje kan de gejaagde mensch de rust in zich laten neerzinken, hier kan hij de vogels hooren fluiten, kan hij ze zien drinken uit of baden in het poeltje, hier kan hij op een vrijen dag het spel van licht en donker, dat de zon wekt, observeeren, kan hij 's avonds na het werk het vallen der schemering ondergaan. ☒ Het dunkt ons niet zonder beteekenis, dat dit het werk is van een jonge vrouw en dat in onzen tijd veel meisjes neiging voelen tot het tuinarchitectschap. Zulk werk, zulk minutieus ingaan op de sfeer van het kleinere gewas, past bij het vrouwelijk sentiment. ☒ Men zie ook den door ons afgebeelden intimen tuin, welke geschapen werd door de Deensche tuinarchitecte Anka Rasmussen, waarin wij datzelfde sentiment aanvoelen, al is de aanleg wat formeeler dan die van Tine Cool. Hier zandsteenplaten als ondergrond, gelukkig zonder de in de mode zijnde overdadige voegbeplanting, een klein bassin van rechthoekigen vorm, breede, niet te hooge treden en langs

de randen eene profusie van bloemgewas. De mogelijke onrust hiervan wordt getemperd door de rust, die uitgaat van het fond van plaveisel en water. ☒ In het afgebeelde werk van den Deen Joh. Tholle moet alleen water de rustige basis van den aanleg vormen en de foto is dan ook genomen op een oogenblik, dat dit een onbewogen vlak vormde. De fontein in het midden is ons inziens misplaatst, daar, als ze spuit, het watervlak bewegelijk wordt en dit hier niet gewenscht mag heeten. Waarschijnlijk is het een concessie aan den principaal. Men lette erop, hoe ook hier de verschillende loofvormen en de wijze waarop deze tegenover elkaar gesteld zijn, hoofdzakelijk het beeld bepalen. Het is niet de overdaad van bloei, die het belangrijkste is in onze tuinen. De overgroote keus van bloemgewas en de nadruk, die op de bloem gelegd wordt en vooral op hare kleur, kan zoo licht verleiden tot uitbundigheid, die te bont wordt, rammelend en onrustig. De ware kunstenaar weet dit te vermijden. Wij hopen dit met onze afbeeldingen toegelicht te hebben. ☒ Wij hebben naast Hollandsch werk voorbeelden uit Denemarken gegeven, omdat wij daarin dezelfde tendensen vonden, die in Holland tot het beste werk leidden. ☒ De afbeeldingen van het Deensche werk zijn ontleend aan een het vorig jaar bij Bruckmann te München verschenen boek van Otto Valentien: *Zeitgemässe Wohngärten*. Het boek bevat na eene korte inleiding van 3 bladzijden, 72 uitstekende afbeeldingen met eene korte

TUIN VAN DEN HEER J. D. CREMERS, BUSSUM. (ONTW. MEJ. TINE COOL, B.N.T.)

Cliché uit: Ir. J. P. Fokker, „Tuinen in Holland”, Uitg. Mij. Kosmos

toelichting bij elk en 10 plattegronden. Behalve Duitsch werk, dat begrijpelijkerwijs de hoofdschotel vormt, is er vrij veel werk uit Denemarken en Zwitserland en een enkel uit België, Zweden en Oostenrijk in opgenomen. Het is wel verwonderlijk, dat waar de uitgave toch een internationaal stempel kreeg, wij er niets in afgebeeld vinden van Engelsch en Hollandsch werk, dat er toch ook wezen mag! Hoe dit zij, het is een boek, dat tuinliefhebbers wel graag zullen willen hebben. De titel, die den nadruk legt op het Zeitgemässe en op het bewoningskarakter der tuinen, is goed gekozen en de erin liggende belofte wordt wel vervuld. ☞ De afbeeldingen van het Hollandschewerk ontleenden wij aan het door onszelf samengestelde, eveneens het vorig jaar verschenen boek „Tuinen in Holland” uitgegeven door Kosmos te Amsterdam. Wij hebben ernaar gestreefd dit boek meer te doen zijn dan een prentenboek, door in den aan de 67 foto's voorafgaanden tekst voor den leek uiteen te zetten.

wat deze van zijn tuin verlangen kan en wat hij weten moet van het werk van degenen, die geroepen zullen zijn die verlangens te vervullen. De foto's zijn zoo gerangschikt, dat de erbij hoorende toelichting een hoofdstuk vormt, dat wijst op de verschillende mogelijkheden, die het hedendaagsche Hollandsche werk te bieden wist.

Het Lievenheersbeestje

OVERAL in de vrije natuur, het talrijkst echter op die planten, waarop zich vele bladluizen bevinden, kan men de Lievenheersbeestjes aantreffen. Dat deze kevertjes steeds zeer de aandacht getrokken hebben, bewijzen de vele merkwaardige namen, die zij dragen, namen die ontleend zijn aan de zon, de Moedermaagd en aan de Godheid. In Gelderland heeten de Lievenheersbeestjes ook

Onzen Lievenheerskuikentjes, terwijl de Friezen ze veelal Koffieengeltjes noemen. Weer elders wordt de naam Lievenheershaantje gehoord. In Frankrijk heeten ze: Bêtes-à-bon-Dieu of Vaches-à-Dieu; de Engelschman noemt ze: Ladybirds en Lady-cours, terwijl de Duitscher spreekt van: Marienwürmchen, Herrgottskuklein, Gottesschäflein, enz. ☞ De twee soorten, die in ons land het meest algemeen zijn, heeten *Coccinella bipunctata* (L.) en *Coccinella septempunctata* (L.), zoo genoemd naar het aantal stippen, die de diertjes kenteekenen. ☞ Het Zevenstippelige Lievenheersbeestje (*Coccinella septempunctata*) is de grootste en meest verbreide inheemsche soort. ☞ Waar deze beestjes zich 's winters ophouden? Tegen het einde van den herfst is er bijna geen opgerold, droog blad aan den boom te vinden, in welks holte niet enkele roode kevertjes met zwarte stippels op den rug (of zwarte met lichte vlekken) het oogenblik afwachten, waarop zij met hun winterverblijf (het blad) afvallen zullen, om tus-

schen de dorre bladeren den winterslaap door te brengen. ☞ Ook kunt ge ze aantreffen aan de uiterste toppen van jonge dennen, in de nauwe tusschenruimten der naalden, verborgen achter losgeschilferde stukken schors van een ouden eik, of verzameld onder een graspol aan den kant van een sloot. ☞ Vroeg in het voorjaar worden de kevertjes wakker en reeds spoedig worden de geelachtige, spitse eitjes op de bladeren gelegd, waarbij de moeder er zorg voor draagt steeds een blad met luizen op te zoeken. ☞ Reeds einde Mei kan men verscheidene volwassen larven van *Coccinella septempunctata* vinden en na niet langen tijd ook de poppen. De popstoestand duurt niet langer dan zoowat twee weken, waarvan de helft ongeveer nog komt voor rekening van den tijd, waarin de pop nog in de larvenhuid verscholen is. Omstreeks Augustus verpoppen de *Coccinella*'s voor de laatste maal; de kever scharrelt nog eenigen tijd op de planten rond, totdat zij zich eindelijk terugtrekt voor de winterrust. ☞ En weet ge dat deze fraaie diertjes ook zoo nuttig zijn? Er zijn geen grooter verdelgers, speciaal van bladluizen, dan de Lievenheersbeestjes. ☞ Worden uw planten door bladluizen in hun

TUIN IN DENEMARKEN. (TUINARCHITECT: JOH. THOLLE)
Cliché uit: Otto Valentin „Zeitgemässe Wohngarten”. Uitg. F. Bruckmann A. G.

TUIN IN DENEMARKEN. (TUINARCHITECTE: ANKA RASMUSSEN)
Cliché uit: Otto Valentin „Zeitgemässe Wohngarten”. Uitg. F. Bruckmann A. G.

groei belemmerd, zorg dan eens, dat ge eenige Lievenheersbeestjes op de plant krijgt en laat ze stilletjes aan het werk blijven. En let dan eens op, spoedig daarna zult ge zien, dat uwe planten geheel van die lastige insecten gezuiverd zijn. ☒ De larven en de kevers der Coccinellen, waartoe de Lievenheersbeestjes behooren, verslinden zoowel blad- als schildluizen, alsmede plantenmijten en de larven van wantsen, hoewel ook nog andere insecten verorberd worden.

☒ Ofschoon sommige geslachten van de familie der Coccinellen schadelijk kunnen zijn, doordat zij aan bladeren vreten, zijn toch de meeste Coccinellen èn nuttig voor land- en tuinbouw èn bovendien zeer sierlijke beestjes, die om hun kleurig kleedje de aandacht vragen van ieder, die iets voelt voor de natuur en hare voortbrengselen. ☒ Bij onze voorouders stond het kevertje niet alleen hoog aangeschreven, maar het werd door hen ook met ontzag behandeld. Eens was het aan Freya, later aan Maria gewijd. De kinderen zouden het nimmer doden; ze reddden het uit het water en verwarmden het in hun hand, omdat het in hun oog gewijd was. De jeugd zette het op den vingertop en zong:

„Lievenheersworpje, vlieg
op, vlieg hooger op!
Vlieg naar den hoogen hemel op!
Uw vader en moeder zijn dood
En 'k heb voor u geen brood, enz.”.
P.

Eremurus

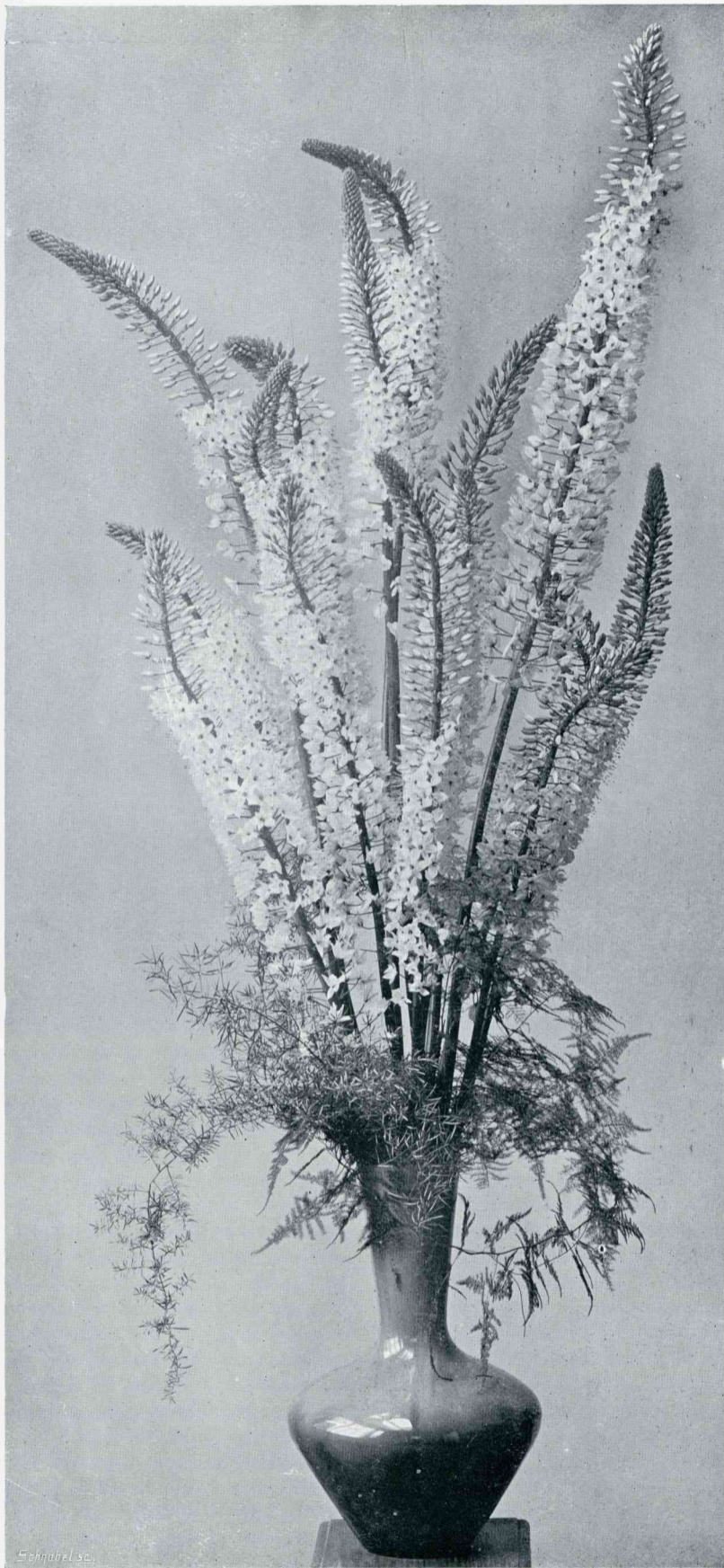
EEN FRAAIE VASTE PLANT
VOOR GROOTERE TUNEN
DOOR G. KROMDIJK

DE Eremurus is een van de mooiste vaste planten, die wij kennen. Het is een frisch groeiende plant, met enorm lange bloemstengels. Bij sommige soorten kan de stengel een lengte van twee tot drie meter bereiken, die dan bezet is met een groot aantal rose, gele of witte bloemetjes. Deze zelf zijn slechts enkele cm groot, doch zijn zeer kort op elkaar geplaatst. Daar de onderste bloemetjes langer gesteld zijn, dan de hooger geplaatste, krijgt de bloemstengel haar fraaie pyramidevorm. Wondermooi is de Eremurus en toch is ze lang niet algemeen bekend. Zeker, voor kleine tuintjes is ze door haar frische groei minder geschikt, voor grootere tuinen is ze daarom echter des te fraaier. En ook hier wordt ze toch nog veel te weinig aangeplant. Hoe mooi is ze te gebruiken als borderplant, waar ze het in groepjes van vier tot vijf stuks zoo buitengewoon fraai doen. Ook als alleenstaande plant, bijv. als solitaire plant in het gazon, doet ze het uitstekend. Een bezwaar is, dat na den bloei het blad spoedig leelijk

wordt, zoodat men goed doet, de plant van onderen met ander plantenmateriaal te maskeeren. Ons inziens zou het aanbeveling verdienen, dat deze planten wat meer in openbare parken en plantsoenen werden aangeplant. Op de afbeelding geven de bloemen een duidelijk beeld van hun enorme afmeting. Bekijkt men in Juni—Juli onze groote bloemenmagazijnen, dan zult gij op dien tijd zeker een of meer vazen Eremurus aantreffen en het publiek is dan steeds vol bewondering. De Eremurus behoort tot de groote familie der Liliaceeën en is afkomstig uit Turkestan, waar ze in het hooggebergte groeit. De plant houdt dus niet van een natten bodem, doch verlangt een goed losgewerkten en doorlatenden grond. Ook houde men er rekening mee, dat ze liefst een plaatsje in de volle zon heeft. Wel kan men ze hier en daar nog op open plekken tusschen heestergroepen zetten en indien ze maar volop zon en licht hebben, zal ze de noodige afwisseling in een heestergroep geven. Als borderplant vinden wij haar echter wel het mooist, als ze met haar forse bloemstengels ver boven de andere vaste planten uitsteekt. Daarom komt ze wel het best tot haar recht in borders van 4 tot 6 m breed. Ook geplant tegen groenblijvende gewassen, zooals Hulsten en Coniferen, doet ze het heel goed. De bloeitijd ligt in de maanden Juni—Juli. In Augustus—September sterven de planten geheel af, zoodat dan de mooiste tijd is aangebroken om ze te verplanten. Bij pas verzette planten doet men goed ze met een weinig turfmoel te dekken, vaststaande planten zijn volkomen winterhard. De beste planttijd valt in Sept.—Oct., plant men in het voorjaar, dan zullen ze den eersten zomer weinig of in het geheel niet bloeien. De wortelstok van de Eremurus is het best te vergelijken met een reusachtige spin: uit het hart van de plant groeien de wortels naar alle kanten in horizontale richting. Bij het planten legt men dus de wortels voorzichtig bijna horizontaal uit, zoodat men niet te diep moet planten;

de neus van de plant moet echter goed onder den grond zitten. Een paar goede soorten zijn o.a. Eremurus Bungei met gele bloemen, E. Elwesii met zacht-rose bloemen, Eremurus robustus met groote zacht-rose bloemen.

De Generalvertretung der Deutschen Reichsbahnzentrale te Rotterdam zendt ons haar keurig geïllustreerde laatste uitgave: „Deutschland, das Land der Musik”, welke op aanvraag gratis verkrijgbaar is, evenals de ons door de Schweizerische Verkehrszentrale te Amsterdam toegezonden kaart van Zwitserland, waarop aangegeven het voor autobussen tot 2.40 m breedte opgestelde wegnnet.

EREMURUS

EEN GEHUCHT IN DE VALLÉE DE L'ESTÉRON

OVER „CALENDAL” EN DE „VALLÉE DE L'ESTÉRON”

(Slot van bladz. 309)

EN dus is het dan ook hier dat ik bij voorkeur zit te schrijven, genoeglijk er geïnstalleerd aan een tafel voor een der beide vensters welke uitzicht geven op Roquestéron's „Place Nationale”, — op Roquestéron's minuscule „plaats”, waarop twee platanen en de dorpsfontein, — stille, rustieke „place”, omgeven door oudivoorgele en bestorven roze huizen waarvan de benedenvensters voor het meerendeel nog door gebogen, zwaar ijzer traliewerk veilig worden beschermd. En dan zie ik achter die huizen natuurlijk ook nog weer, zooals overal hier, bergen, . . . dichtbije, violetgrauwe, nijdig geribde bergen waartegen onderaan, op plaatsen het fijn, mat zilver van een olijfgaard, of een toef fluweelig donkergroen van wat pijnboomen, van een enkele kleine, eenzame „pinède”, . . . wilde, steil opgaande, okerkleurige bergen in welker diepe flankkuilen hoogerop reeds hier en ginds wit van sneeuw plekt. En hoe is het dorpske Roquestéron zelf?, zult ge vragen. Wel, waarde vriend, wanneer ik je zeg dat het een van de aardigste, een van de teekenachtigste plaatsjes in onze glorieuze Alpes-Maritimes is, dan overdrijf ik heusch niet. Ja kijk, eigenlijk bestaan er zelfs twee Roquestéron's — het oude Fransche — en het in vroeger tijd Piémonteesche, gezellig vlak tegenover elkaar gelegen aan het hier fors en breeduit stroomende, klare water van de Estéron, — eigenlijk zijn het hier twee antieke „bourgades” van denzelfden naam, door een lange, smalle, steenen brug (tusschen haakjes: een juweel van een ouderwetsche boogbrug nog!) met elkander verbonden. Twee dorpjes, . . . waarvan het oude Fransche, pal tegen den voet van een steile, ruige rots gebouwd, met zijn labyrint

van nauwe, bizar bochtende, meestendeels overdekte trapstraatjes tusschen stille, hooge huizen van een ruw, blauwgrijs natuursteen, en met zijn eigenaardig hoog op een klip gelegen, door een kerkhof omgeven kapel, en zijn brok kasteelruïne, het karakter van een mediaeval, feudaal bergnest nog vrij wel onbedorven heeft weten te bewaren, terwijl daar tegenover het vroeger Piémonteesche — met zijn coquet gekleurde woningen en zijn slanken, zuidelijk witten „campanile”, te midden van olijfgaarden tegen een zacht glooiende berghelling gestrekt, nu ja! zoo hier en daar al wel reeds een ietsje „modern” probeert te doen, maar tot op heden toe dan toch nog — gelukkig — zonder dat dit noemenswaard hindert. ☒ „Vallée de l'Estéron . . .” Dûs luidt dan, gelijk al gezegd, de naam van het heerlijk wilde, eenzame bergdal waarin ik nu reeds dagen aan den zwerf ben. Van Gillette af, tot hier aan Roquestéron, en verder nog door tot voorbij Sigale en Aiglun . . . Een bergdal, „amico”, zooals ik werkelijk zelfs op het eiland Corsica niet mooier zag. Denk eens even aan, een weg door een allerfantastisch kronkelige, tamelijk enge vallei, nu eens stijgend, dan plots weer dalend, dan langzaam opnieuw weer opwaartsgaand, vrij steil, hoogbouwend gebergte . . . , een stille, bochtige weg, nu eens langs het venerabel, zilverachtig groen van talloze olijven — „ces arbres du bon Dieu” —, dan tusschen strenge, sombere pijnboomen en dennen weer, of een eind weegs voorbij het nobel, diep goudbruin van een eikenbosch in laten herfststooi nog, om op eens dan weer voor een poos langs naakte, torenhooge rotswanden te gaan, onderlangs formidabele, grillig gevormde steenmassa's van een mat bruingeel naast een teer, violetachtig parelgrijs, waartegen hier en daar een eenzame bremstruik, of een pluk ruig, roomkleurig pluimgras . . . , een weg waarlangs, diep beneden, het schuimende, blauwgroene water van een bergstroom, van de wild kolkende Estéron, met aan de overzijde, gelijk

HET OUDE FRANSCH EN HET VROEGERE PIËMONTEESCHE ROQUESTÉRON IN DE VALLÉE DE L'ESTÉRON

een reusachtig wandtapijt, tot heel hoog overal, dicht bosch, dicht, donker bosch, waarin hier en ginds tusschen het geboomte door, het glanzig zilver van een cascade, of de ijle, blauwe rook van een kolenbrandersvuur . . . En boven dat alles een felle, schitterende zon, de zon van de Riviéra . . . Ah! waarlijk vriend, indien ergens dan is het wel hier, dat: „le visage de la terre est beau, tellement plus beau que celui des êtres humains”, gelijk Paul Marguerite in „L'Embusqué” zegt. En zoo verwondert het mij dan ook niet dat Frédéric Mistral deze wilde, eenzame vallei — en de omstreek van het bergdorpje Aiglun in het bijzonder — als plaats van handeling voor een zijner onsterfelijke chefs d'oeuvre, voor zijn grootsch, symbolisch epos „Calendal” koos. Want het was immers hier — „liuen de Touloun, liuen de Marsiho, dins li roucas e roucassiho” — dat de jeugdige en schoone prinses Esterelle, laatste afstammeling van een illustre, Provençaalsch geslacht uit Les Baux, zich in een afgelegen kasteel — in „lou castelet d'Eiglun” — van de wereld had teruggetrokken. Hetgeen nochtans niet vermocht te beletten dat menig jong landedelman uit den omtrek er haar het hof kwam maken. Met het gevolg dat zij zelfs op een goeden dag met een van hen, een zekeren „comte” Sévéran in het huwelijk trad. Doch „pécaïre” al zéér ras bleek deze graaf, in stede van een haar waardig nobelman, een avonturier „de grande allure”, een aanvoerder van een smokkelaarsbende, en zelfs een bandiet te zijn. Een revelatie, welke ten gevolge had dat de arme, misleide prinses een paar dagen na haar huwelijk haar afgelegen bergkasteel op een nacht heimelijk ontvluchtte, om ver weg, in de nabijheid van het dorpje Cassis, midden in de wilde, bewoude bergen aan de Middellandsche zee-kust, in een grot op den Mont Gibal een schuilplaats te zoeken

en er het eenzame leven van een „pastourelle” te gaan leiden. Tot . . . daar op een zekeren dag een koene, jonge visscher uit Cassis — Calendal geheeten — haar bij toeval in haar schuiloord ontdekte en, na het verhaal van haar triest wedervaren te hebben aangehoord, de plechtige belofte aflegde — hopende de liefde der schoone Esterelle daardoor te mogen winnen — haar, wát ook zou gebeuren, te zullen wreken. Naar de „vallée de l'Estéron” vertrokken, duurde het niet zeer lang of Calendal vond er in de nabijheid van „lou castelet d'Eiglun” graaf Sévéran met enkele zijner vrienden aan 't jagen. Op verzoek van den jongen visscher om hem eenige oogeblikken te willen aanhooren, zette de „comte” zich met zijn gezelschap in de schaduw van een ouden eekelaar, nieuwsgierig te vernemen wat deze stoere knaap hem wel te zeggen had. En zoo kregen Sévéran en de zijnen dan daar het verhaal — verteld op een wijze eenigszins zooals in de „Decamerone” — van Calendal's ontmoeting met de schoone „pastourelle” in haar grot op den Mont Gibal, van de groote liefde die hij haar toedroeg, en van wat hij zich sinds voorgenomen had te zullen doen om zich hare wederliefde waardig te maken. Een verhaal, hetwelk „comte” Sévéran, die alras begon te vermoeden dat de fee waaraan de jonge visscher uit Cassis zijn hart geschonken had, niemand anders kon wezen dan de hem ontvluchte prinses Esterelle, weldra van jaloezie en van nijd deed vergaan. Nochtans, zonder dat hij daarbij die gevoelens ook maar in het geringst toonde. Integendeel, zelfs noodigde hij Calendal op zijn kasteel, alwaar ter eere van 's graven vrienden dien dag een luisterrijk feestmaal zou plaats hebben. Een uitnoodiging, waaraan de moedige jongeling volgaarne gehoor gaf, want eenmaal in den burcht, zoo meende deze, zou hij zich wellicht des te

beter nog op zijn vijand kunnen wreken. Een naïeve misrekening evenwel, want bij de eerste poging welke Calendal er deed om een twist met den „comte” te beginnen, werd hij door diens vrienden overmeesterd en in een onderaardschen kerker geworpen. Waarna graaf Sévéran en de zijnen terstond te paard het kasteel verlieten om in de door den jongen visscher genoemde eenzame grot op den Mont Gibal, prinses Esterelle te gaan overvallen en haar met zich te voeren. Door een van Sévéran's „courtisanes” — „uno bruneto, que s'apelavo Fourtuneto” — heimelijk uit zijn kerker verlost, mocht het Calendal echter gelukken nog juist op tijd de bergen bij Cassis te bereiken om die booze plannen te verijdelen en om in een gevecht zijn tegenstander voor immer onschadelijk te maken. Waarop de koene visschersknaap, fier als een hofridder, zijn schoone „pastourelle” naar zijn dorpje aan zee leidde, alwaar in tegenwoordigheid van talrijke magen en vrienden het huwelijk der gelieven plaats had. ☞ En zoo was m'n allereerste tocht van hier uit dan ook — natuurlijk — naar het stille, afgelegen plaatsje waar, hoog op de rotsen, de schoone prinses uit Les Baux eens in haar eenzaam slot verblijf hield. Een pelgrimstocht dus min of meer O, en daarenboven een wonder móóie tocht Overeen smallen, grillig windenden weg door een wilde streek van formidabele, steil omhooggaande rotsgevaarten welke hier en daar aan den voet omgeven zijn door plekken ruig pijnwoud of door het fijn, zilverachtig, mat-groen van een enkele afgelegen „oliveraie” —

eerst naar pittoresk, oud Sigale, en toen verder door naar Aiglun, naar „lou castelet d'Eiglun, vers la counfigno di Piémountés” Naar Aiglun, minuscuul dorp van 'n honderd vijftig inwoners op z'n hoogst, dat met zijn somber grauwestenen, rustieke woningen rond primitief, klein, wit kerkje, er tegen de steile flank van een met olijven en wingerd beplanten heuvel ligt gebouwd, en waarboven, heel, heel hoog op een naakte klip van rosachtig

graniet eens het seigneuriaal kasteel van Esterelle stond. Ik zeg: „eens” stond want helaas! niet meer dan een tries-te, informe ruïne, niet meer dan een verbrokkeld stuk buitenmuur nog hier en daar, vond ik er van over. Neen, eigenlijk zoo goed als niets is gebleven meer van dien zoo trotschen

burcht der prinsen van Les Baux, haast niets bestaat er meer van het afgelegen, Provençaalsche slot in welks luxueuze zalen de wonderlijke graaf Sévéran — omringd door een gansche hofhouding — zijn lucullische gastmalen en zijn luis-terrijke jachtfeesten placht te geven, en in welks feërieke tuinen, volgens Mistral, te midden van kostbare sierheesters en exotische bloemen, blauwe en witte pauwen en zeldzame Chineesche goudfazantenpronkten. Neen, „lou castelet d'Esterelle” bestaat reeds lang niet meer. Hetgeen evenwel in het allerminst niet verhin-

dert dat, mocht ge, waarde vriend, ooit eens in Aiglun komen, men u er met onverholen trots en met een air van „der zake kundig te zijn” het „château de la reine” zal wijzen. Ook al weet niemand er u met maar eenige mogelijkheid te vertellen wie die „reine” nu wel eigenlijk was. Kwade tongen be-

weren dat de brave dorpeelingen er hun „château” dan ook eerst pasgeleden hebben ontdekt, nadat een Duitsch professor, die in verband met zijn vertaling van Calendal's „Calendal” eenige jaren terug de „vallée de l'Estéron” en Aiglun bezocht, hen van het bestaan der ruïne op de hoogte had gesteld. Hetgeen, onder ons gezegd en gezwegen, nog zoo heel onmogelijk niet klinkt. Immers, zijn wij niet in den Midi?

SCHAPEN OP DE VELUWE . . .

. . . EN OP NIEUW ZEELAND, IN EEN PLATGEBRAND BOSCH

Ontvangen Boek. In de Nieuwe Meulenhoff-editie verscheen van de hand van A. J. Herwig: „Zelf Tuinieren, practisch handboek voor het aanleggen van den tuin en het kweken en verzorgen van bloemen, planten en vruchtboomen”, 196 blz., geïllustreerd met meerendeels fraaie foto's. Prijs f 2.20, geb. f 2.95. In een aantal beknopt gehouden hoofdstukken geeft de deskundige heer Herwig den tuinliefhebber raadgevingen en aanwijzingen hoe zijn tuin aan te leggen, te beplanten en te onderhouden, zóó, dat hij er het meeste genoegen van heeft.